

Noua teorie a creșterii economice și necesitatea intervenției guvernului pentru susținerea activității inovaționale

dr. Steliană SANDU

1. Limitele teoriei neoclasică a creșterii pentru analiza schimbării tehnologice

Economia neoclasică este o știință a autoorganizării și a sistemelor de *feed-back*-uri negative. Structura teoretică de bază a echilibrului general se bazează pe ipoteza unor competitori *price taking* (concept al teoriei competiției perfecte), care operează într-o lume în care gusturile și tehnologiile sunt date și în care nici o instituție sau detaliu privind tehnologia nu poate fi modelat. În abordarea statică, tehnologia este considerată constantă, iar în abordarea dinamică ea se modifică cu o rată exogenă dată. Deși tehnologia dictează forma funcției "de producție" ea este ascunsă într-o cutie neagră nemodelabilă. Cei care dezvoltă sau utilizează această teorie nu simt nevoie să cunoască nimic despre lumea reală a tehnologiilor sau despre modul în care ele se pot schimba. Pentru studiul creșterii economice, teoria neoclasică utilizează o funcție de producție agregată în care un număr redus de inputuri aggregate, de regulă munca, capitalul fizic și capitalul uman, produc un singur output, și anume PIB. Datorită ipotezei com-

petiției perfecte, această funcție poate fi agregată pornind de la comportamentele economice ale firmelor.

În lumea reală, comportamentul microeconomic nu are trăsăturile competiției perfecte, ci se caracterizează prin diferențierea produselor, efecte de scară și puterea oligopolului. De aceea, din punct de vedere practic, agregarea funcției nu se poate realiza pornind de la comportamentul agentilor economici. În viziune neoclasică, funcția de producție agregată presupune randamente de scară constante sau descrescătoare ale inputurilor oricărui factor de producție. Se pleacă de la premisa că acumularea pură de capital poate fi separată de schimbarea tehnologică, prima exprimându-se prin creșterea inputurilor de capital fizic și uman iar ultima prin factorul rezidual din funcția lui Solow, denumit ușual "factor total de productivitate".

Unii teoreticieni argumentează că separarea netă a investiției pure de schimbarea tehnică, măsurabilă prin "factorul total de productivitate", este posibilă doar în anumite condiții întrucât o asemenea separare nu se poate regăsi niciodată în realitate, iar în al doilea rând pentru că noile investiții încorporează, de regulă, atât

tehnologii existente cât și tehnologii noi făcând imposibilă distincția dintre contribuția investițiilor "pure" și a schimbării tehnologice la creșterea PIB.

Deși unii economisti au utilizat instrumentarul teoretic neoclasic pentru a studia o arie vastă de piețe individuale, fie din domeniul pieței muncii sau al organizațiilor industriale această teorie s-a dovedit inconsistentă pentru studierea factorilor actuali ai creșterii întrucât consideră schimbarea tehnologică ca fiind neinfluențată de factori economici, deci, exogenă sistemului economic.

Numeiroi economisti au relevat încă de la începutul deceniuului al săptămînălui limitele teoriei neoclasice în explicarea schimbării tehnologice și a rolului său în creșterea economică. Astfel, Arrow argumenta într-un articol publicat în 1962 că piețele libere se caracterizează prin subproducție de cercetare-dézvoltare, fiind un bun public, iar alte studii la nivel microeconomic, în care a fost studiată competiția în domeniul tehnologiei, au relevat că acesta este cel mai important și cel mai acerb tip de competiție întâlnit în lumea reală. Nici aspectul de bun public al noilor cunoștințe tehnologice și nici competiția în domeniul tehnologiei nu au fost incorporate în sistemul teoretic al creșterii economice neoclasice.

Întrucât nu ia în considerare structura instituțională, iar tehnologia este considerată exogenă, teoria neoclasică nu oferă repere care să distingă o economie de alta sub aspectul stadiului dezvoltării economice (schimbare tehnică *catch-up* ori

cutting edge), al strategiilor economice sau al instituțiilor. În consecință, orice strategie care s-ar baza pe acest model ar putea fi universal aplicabilă tuturor economiilor de piață, în toate timpurile și locurile.

2. Reflectarea schimbării tehnologice în teoriile "structuralist -evoluționiste"

Denumirea de "evoluționiste" a acestor teorii derivă din faptul că ele se ocupă cu evoluția economiei în condițiile unei schimbări tehnice endogene, iar cea de "structuraliste" din faptul că oferă analize specifice ale unor structuri economice pe care teoria neoclasică le păstrează în "cutii negre".

Spre deosebire de teoria neoclasică, teoriile "structuralist-evoluționiste" nu agreează un model canonic, dimpotrivă, acceptă ideea că echilibrele pot fi multiple, unice sau inexistente, în funcție de circumstanțe. Modelele prezentate în cadrul acestei teorii invalidează ipoteza echilibrului tehnologic constant întrucât demonstrează existența economiilor de scară și a *feed-back-urilor* pozitive. Ecuatiile modelelor sunt tipic neliniare fiind caracterizate printr-o sensibilitate extremă la orice perturbație care apare în condițiile inițiale sau printr-un comportament oscilant, uneori haotic. Tocmai de aceea, chiar dacă analiza echilibrului pe termen lung, în condițiile tehnologiei constante, este folosită uneori pentru analiza efectelor influenței unor factori asupra tendințelor evoluției economice, ea nu este relevantă pentru predicții tocmai datorită faptului că

tehnologia, aproape întotdeauna, este considerată fără reacție de răspuns la perturbațiile din economie.

Ipotezele pe care se bazează atât construcția teoretică cât și modelele curentului de gândire "structuralist-evoluționist", sunt acceptate de majoritatea cercetătorilor acestui domeniu, fiind enunțate sintetic astfel:

- cercetarea-dezvoltarea este o activitate complexă care este înțeleasă de către firme doar atunci când acestea caută să-și sporească profitul și de aceea inovația este parțial endogenă sistemului economic, fiind considerată ca un răspuns la schimbarea oportunităților de profit urmărite. Desigur, competiția dintre firme pe piețele imperfekte ia forma inovațiilor competitive. O firmă poate supraviețui dacă a făcut o greșeală în domeniul prețurilor sau a capacităților, dar va da faliment atunci când ignoră domeniul inovării;
- incertitudinea (în sensul definiției lui Frank Knight, dată în anul 1921 și în care se referă la situația în care un individ nu este capabil să calculeze probabilitatea pe baza unei clasificări obiective a instanțelor) și nu riscul marchează procesul inovării. Incertitudinea nu apare din lipsa informațiilor, care pot fi obținute cheltuind timp și bani, ci datorită naturii cunoștințelor științifice și tehnologice, natură care nu permite nimănui să știe cu anticipație ce fel de cunoștințe va obține dintr-o cercetare până când aceasta nu s-a finalizat. Desigur că cei care iau decizii în domeniul C-D au anumite așteptări subiective bazate pe experiențele acumulate;
- competiția perfectă nu este considerată un standard al perfecțiunii față de toate celelalte forme ale pieței, care sunt considerate imperfecte. În teorie, competiția perfectă nu generază fonduri (în afara plășilor pentru factorii utilizati în producerea bunurilor) care pot fi utilizate pentru finanțarea C-D. În practică, în mod virtual, nici una din invențiile sau inovațiile care au transformat națiunile industrializate în ultimul secol, nu a provenit din industriile perfect competitive, ci de la oligopoluri, monopoluri și organizații non-profit din sectorul public și privat;
- deși cunoștințele (informațiile) asimetrice sunt uneori cauza unor rezultate indezirabile (eșecuri), ele stau la baza procesului inovațional. Întrucât unii oameni pot învăța lucruri pe care alții nu le cunosc, ei pot câștiga profituri mari din dobândirea și utilizarea acestor cunoștințe (invenții și inovații) și sunt astfel motivați să caute noi cunoștințe. Aceste succese sunt cauza principală a schimbării tehnologice, care determină creșterea economică pe termen lung;
- complementaritățile și externalitățile sunt caracteristice introducerii noilor tehnologii. Aceste forme ale eșecului pieței din teoria neoclasică sunt în realitate

- tate cele mai importante surse ale succeselor creșterii economice în țările care inovează. Ele decurg nu numai din caracteristicile de non-rivalitate ale cunoștințelor ci, de asemenea, din interacțiunea lor, în sensul că o nouă tehnologie afectează productivitatea multor altora, necesitând adesea restructurarea lor în scopul de a culege roadele depline ale sporului de eficiență posibil ;
- agentii inovatori nu pot să-și maximizeze profiturile. Pentru că firmele decid în privința C-D. în condiții de incertitudine, nu există o linie unică a comportamentului care să maximizeze profiturile așteptate de ele. Dacă toate firmele ar fi la fel de bine informate ar fi putut găsi aceeași soluție, acționând în același mod. Datorită inexistenței unui model unic de comportament, firmele mai bine "bâjbâie" într-un viitor incert, căutând să obțină orice profit decât să maximizeze valoarea așteptată a unor profituri viitoare;
 - din punct de vedere al strategiilor, căutarea profitului în condițiile incertitudinii (mai degrabă decât maximizarea profitului în condiții de risc), au drept consecință traiectorii tehnologice *"path dependent"* și *"non-unic"*. Decurge de aici concluzia că nu există o alocare optimă unică a resurselor între a produce cu tehnologiile existente și a căuta noi tehnologii. Atunci când tehnologia se schimbă endogen,

nu există un echilibru unic de maximizare a bunăstării de genul celui care derivă din teoria neoclasică statică. Aceasta are la rândul său o altă implicație importantă, și anume faptul că nu există un set unic de strategii publice optime, determinate științific, privind schimbarea tehnică în general și C-D sau capitalul uman în particular. Dacă nu există o rată optimă a C-D, inovării și difuzării, strategiile din acest domeniu trebuie să se bazeze pe un mix de teorii, metodologii și judecăți de valoare.

Unul dintre cele mai noi modele elaborate în cadrul acestei teorii a fost prezentat de către cunoscutul economist canadian Richard Lipsey, în octombrie 1999, la Conferința internațională cu tema "The Political Economy of Technology in Developing Countries", care a avut loc în Anglia (Brighton).

Acest model și-a propus să aducă lumină asupra unor elemente din "cutia neagră" a teoriei neoclasice și să demonstreze importanța schimbării tehnice asupra dinamismului economic. Modelul are șase componente și anume:

- tehnologia, considerată ca fiind ansamblul elementelor care contribuie la crearea valorilor economice, incluzând toate outputurile de bunuri și servicii (tehnologiile de produs) și toate procesele utilizate pentru creația lor (tehnologiile de proces) precum și toate formele în care procesele de producție pot fi

- organizate (tehnologii organizaționale);
- structura de facilități pentru realizarea tehnologiilor, compusă din: capitalul fizic; capitalul uman; facilitățile de organizare a producției, inclusiv practicile forței de muncă, organizarea managerială și finanțieră a firmei; localizarea geografică a industriei; concentrarea industrială; toată infrastructura; toate instituțiile financiare ale sectorului privat. Structura de facilități este considerată ca fiind materializarea tuturor cunoștințelor: tehnologice, de produs, de proces și organizaționale;
- strategiile și politicile publice, cuprind specificațiile obiectivelor politicilor publice care sunt exprimate prin măsuri legislative;
- structura strategiilor este reprezentată de setul de mijloace de realizare a strategiilor publice, reguli și reglementări precum și capitalul uman al celor care administrează aceste instituții publice;
- inputurile de muncă și materii prime sunt alimentate de structura de facilități pentru a produce performanța economică a sistemului;
- performanța economică acoperă PIB, rata sa de creștere, structura pe sectoare și pe grupe de produse și servicii; structura sa pe clase dimensionale și funcționale; populația ocupată și șomajul și distribuția pe sectoare sau clase de cunoștințe. Performanța economică este determinată prin interacțiunea

dintre inputuri și structura de facilități, care este influențată la rândul său de tehnologie și politicile publice. Se deduce că schimbarea în tehnologie nu are efect asupra performanței până în momentul în care este materializată în structura de facilități. Efectul deplin asupra performanței nu va fi resimțit până când toate elementele structurii nu vor fi ajustate la noile tehnologii incorporate.

3. Noua teorie a creșterii economice și rolul guvernelor în elaborarea politicilor și implementarea strategiilor tehnologice

Indiferent cum am defini tehnologia, ca "sumă a cunoștințelor, abilităților profesionale sau modalităților de concepere, producere și utilizare a unor bunuri utile" (Stewart, 1977) sau "cunoștințe tehnice și aranjamente instituționale necesare pentru transformarea eficientă a inputurilor în outputuri (Pack și Westphal, 1986), ea nu este, după cum afirmă Sharp și Pavitt (1993) "asemenea unei manе cerești ușor de obținut și ieftin de aplicat". Dimpotrivă, este un complex multidimensional și specific diferențelor țări și firme și în cea mai mare parte se constituie din cunoștințe necodificate, care derivă mai degrabă din procesul de "încercare, eroare, învățare" decât dintr-o aplicare sistematică a unor cunoștințe științifice fundamentale. Aceste trăsături ale tehnologiei impun intervenția guvernelor în accelerarea schimbării tehnice.

Teoretic, piața ar putea fi eficientă doar în condițiile inexistenței externalităților și a bunurilor publice, deci doar în condițiile competiției perfecte, a unor informații transparente asupra condițiilor de pe piața factorilor și produselor (Stiglitz, 1996) sau a altor condiții care sunt insuficient satisfăcute în orice economie, inclusiv în economia țărilor industrializate, care sunt de fapt economii mixte, în care guvernele joacă un rol economic semnificativ.

Datorită eșecului piețelor, observabil mai ales în țările mai puțin dezvoltate, dezvoltările ulterioare ale teoriei neoclasicice admit necesitatea intervenției guvernamentale în economie, îndeosebi în acele domenii în care există externalități pozitive, cum ar fi cel al științei, tehnologiei și inovării.

Neoclasicii argumentează că piețele sunt inherent stabile pentru că ele oferă mecanisme adecvate pentru o coordonare eficientă a procesului economic. Eșecul piețelor este văzut, mai degrabă, ca o excepție, iar imperfecțiunile sunt frecvent interpretate ca un efect al unor strategii publice greșite, adică un eșec al guvernelor. De aici derivă limita intervenției guvernamentale care trebuie să se manifeste numai în cazul unui eșec substanțial al pieței (când piețele nu există sau când externalitățile care se difuzează sunt prevalente) și doar pentru a stabili regulile jocului, în principal, infrastructura și legislația orientată spre susținerea funcționării mecanismelor de piată.

Imperativele strategice derivate din raționamentele neoclasicice includ

stabilizarea, liberalizarea prețurilor și privatizarea, respingându-se ideea strategiilor publice de susținere a schimbării tehnologice, inducându-se ideea că schimbarea tehnologică se poate stimula doar prin politici industriale. Dacă reprezentanții mai moderați ai școlii neoclasicice recunosc nevoia acțiunii guvernamentale, ei spun că intervențiile ar putea fi compatibile cu un regim politic neutru care să evite discriminările selective (Lall, 1992; Pack și Westphal, 1986).

Dimpotrivă, abordările neconvenționale privesc intervenția guvernului ca pe o condiție *sine qua non* pentru remedierea eșecului pieței. Succesul economic poate fi accelerat prin abilitatea guvernului de a utiliza piața și de a urmări strategii selective direcționate. Această viziune contrazice postulatul neoclasic al intervenției statale minime și acceptă ideea că statul are o marjă considerabilă de a reglementa și conduce activitatea economică (Johnson, 1982; Amsden, 1989; Wade, 1990).

Cercetările economice și experimentele țărilor în curs de dezvoltare demonstrează că un regim politic neutru nu este nici necesar, nici suficient pentru o industrializare susținută și pentru creșterea eficienței economice a unei țări în curs de dezvoltare (Pack și Westphal, 1986).

Spre deosebire de neoclasici, susținătorii abordărilor neconvenționale iau în considerație, explicit, costurile de tranzacție ale învățării tehnologice. Aceste costuri, ca și externalitățile și complementaritățile induse de investiția tehnologică și procesul de învățare, sunt o cauză

frecvență a eșecului pieței. Mai mult, antreprenorii nu pot utiliza investiția tehnologică ca pe ceva colateral, iar investițiile în C-D sunt asociate uzuale cu riscul și asimetria informațională care pot impieta asupra funcționării eficiente a piețelor. Forțele pieței vor duce la o subofertă de inovații tehnologice, iar aceasta va obliga guvernele să intervină, inclusiv prin abordări strategice selective care să susțină efortul tehnologic național de adaptare a noilor tehnologii la condițiile locale, să accelereze schimbarea tehnologică în vederea obținerii unor beneficii nete, sociale și individuale (Stiglitz, 1998).

În timp ce gândirea neoclasică consideră că majoritatea imperfecțiunilor pieței vor fi depășite prin instituții ale sectorului privat, abordările noii teorii a creșterii economice consideră acțiunea guvernamentală drept un mecanism de substituție dorit și necesar. Din această perspectivă, ambele viziuni tind să interpreteze statul și piața ca forme mutual exclusive în rezolvarea problemei alocării resurselor.

Pentru a depăși această dihotomie stat-piață și pentru a elabora o imagine mai relevantă a ceea ce ar trebui să facă guvernul în scopul susținerii eficiente a piețelor și a promovării industrializării, Aoki (1997) introduce conceptul de "viziune axată pe piață" (*market-enhancing view*), iar Olson (1997) denumește la rândul său acest proces "guvernare care sporește rolul pieței" (*market-augmenting government*).

Sugerând o nouă interpretare a rolului guvernului, acest concept pune

accent pe mecanismele prin care politicile guvernamentale sunt direcționate spre îmbunătățirea abilității sectorului privat de a soluționa problemele de coordonare și de a depăși imperfecțiunile pieței care apar datorită cunoștințelor limitate și asimetriei informaționale.

Întrucât comportamentul guvernului este constrâns de capacitatea de a prelucra informația, iar stimulele guvernamentale sunt influențate de instituții și de interrelațiile cu agenții privați, guvernul este privit ca un jucător endogen care interacționează cu sistemul economic printr-un set de instituții, dar nicidecum drept un agent neutru, omnipotent, care este atașat exogen sistemului economic cu misiunea de a rezolva eșecurile pieței.

Susținătorii acestui nou concept relevă complementaritatea dintre coordonarea privată în cadrul firmelor și între firme și mediul instituțional care susține coordonarea privată. Oricum, rolul guvernului nu este de a se substitui coordonării sectorului privat, ci de a crea un mediu instituțional care să susțină coordonarea privată și să îmbunătățească schimbul de informații între sectorul privat și guvern. Această viziune favorizează, de asemenea, utilizarea unor instrumente strategice care să dezvolte cooperarea cu și în cadrul sectorului privat (Aoki, 1997). Guvernul nu trebuie să intervină direct în alocarea resurselor, dar trebuie să demonstreze o înclinație spre întărirea instituțiilor sectorului privat care pot soluționa mai bine coordonarea sectorului privat datorită atât capacitatii lor de

autoreglare prin competiție cât și capacitatea mai mare de răspuns la informația locală.

Această teorie consideră că limitele intervenției statului depind de nivelul de dezvoltare al țării. Într-un stadiu timpuriu al dezvoltării, numărul organizațiilor intermediare este limitat, capacitatea întreprinderilor private fiind modestă și eficiența alocării resurselor prin piețe poate fi împiedicată prin legiferarea insuficientă a drepturilor de proprietate și prin integrarea redusă a pieței. În aceste condiții este necesară intervenția guvernului. În decursul dezvoltării, intervenția guvernului este tot mai puțin necesară și dezirabilă, deși nu trebuie să dispară complet.

Întrucât noul concept se axează pe capacitatea strategiei guvernamentale și a instituțiilor statului de a facilita și coordona sectorul privat, el reprezintă un punct de pornire în analiza problemelor-cheie din țările în curs de dezvoltare în general și al strategiilor tehnologice și industriei în particular. Combinată cu instrumentele teoretice oferite de New Institutional Economics, concepțele prezentate ne permit să deschidem cutia neagră a activității statului și să explicităm problemele-cheie ale elaborării și implementării strategiilor în domeniul C-D și a inovării. Eșecul pieței și problemele de coordonare în legătură cu schimbarea tehnologică pot fi soluționate uneori prin organizații private ca: firme, intermediari financiari, asociații de afaceri, organizații non-guvernamentale. Sunt cazuri particulare când eșecul coordonării apare datorită lipsei cunoștințelor privind

potențialul tehnologic și al oportunităților pieței. Aceste eșecuri pot fi soluționate succesiv prin procesul de încercare, eroare și învățare al agenților economici privați. Rolul primordial al guvernului nu este de a interveni direct în alocarea resurselor, ci de a accelera apariția organizațiilor necesare și de a interacționa cu ele. Dacă coordonarea sectorului privat nu este eficientă sau comportă costuri și riscuri care sunt prea mari pentru investitorii individuali, atunci necesitatea unui rol activ al guvernului este și mai mare.

Strategiile tehnologice pot fi definite ca fiind "stimuli sistematici ai progresului tehnic" care intensifică formarea profesională, cunoștințele (*know-how* și *how-why*) și dezvoltarea proceselor tehnologice aplicate în producția de bunuri și servicii. Toate abordările privind strategiile tehnologice vizează creșterea competitivității firmei, industriei sau economiei și accelerarea creșterii economice prin restructurarea economiei, industriei, ramurilor. Aceasta implică două obiective intercorelate ale politiciei tehnologice:

- facilitarea ajustării ramurilor industriale la schimbările tehnologice;
- accelerarea schimbării structurale.

Orientarea ajustărilor este axată pe abilitatea și capacitatea ramurilor industriale de a se adapta schimbărilor structurale. Schimbările adoptate sub impulsul echilibrării cererii și ofertei (abilitatea structurală) necesită un grad considerabil de flexibilitate al întreprinderilor individuale ca și o mai

mare capacitate de a dobândi accesul pe noi piețe, care se bazează la rândul sau, în mare parte, pe abilitatea inovațională a firmelor și industriei. În consecință, politicile și strategiile tehnologice orientate spre ajustare structurală vizează îmbunătățirea abilității generale a companiilor de a-și asuma inovații tehnologice. Accentul se pune pe flexibilitatea generală a structurilor economice și a organizațiilor fără a se lăua în considerare preocupările tehnologice particulare (Gripp, 1998).

Dimpotrivă, politicile tehnologice care caută să elaboreze și să accelerizeze schimbarea tehnică pun accent pe tehnologiile particulare. Bazațe pe evaluarea dezvoltărilor viitoare ale pieței și pe potențialul oferit în aceste condiții, se încearcă guvernarea proceselor și mecanismelor implementării schimbării tehnologice.

Deși o problemă critică poate fi eșecul acțiunii guvernamentale datorat lipsei de informație și expertiză adecvată și datorită absenței unor stimulente compatibile cu strategiile și politicile publice și cu performanța economică, nimic nu justifică minimizarea intervenției guvernamentale. În economiile industrializate de succes, statul joacă un rol activ și vital în domeniul protecției sociale, al reglementărilor, restructurării industriale și schimbării tehnologice. Problema cea mai importantă nu este cât de mult sunt implicate guvernele, ci cum poate statul să fie implicat și care sunt mecanismele prin care se susține adaptabilitatea strategiilor și asigurarea flexibilității pragmatice a guvernării (Stiglitz, 1998; Evans, 1995).

Se poate constata că strategii similare (interventioniste sau orientate spre piață), urmate de diferite guverne și posibile în diferite momente, pot impieta asupra creșterii economice în unele cazuri, dar pot accelera schimbarea structurală și dezvoltarea economică în alte cazuri (Evenson și Westphal, 1995). Managementul eficient al dezvoltării presupune nu numai selectarea instrumentelor strategice adecvate ci, de asemenea, capacitatea adoptării unei secvențialități temporale, a unor structuri stimulative și instituții credibile care să asigure o implementare eficientă. Instituțiile joacă un rol determinant în capacitatea guvernelor și în eficientizarea impactului strategiilor asupra performanței economice. Calitatea inadecvată a managementului economic reprezintă, în opinia lui Meier (1995), constrângerea majoră a mișcării spre o mai înaltă trajectorie a dezvoltării. Atâtă timp cât guvernanții își bazează deciziile lor pe stimulente politice și nu pe stimulente economice, atâtă timp cât se acordă prioritate unor grupuri dominante în societate sau în rândul politicienilor, care urmăresc obținerea de avantaje din strategiile pe care le elaborează, se constată lipsa unei compatibilități stimulative între strategiile publice și performanța economică.

Cercetătorii din domeniul strategiilor și economiștilor dezvoltării au descoperit o combinație șocantă între putere și slăbiciune la multe guverne din țările lumii în curs de dezvoltare. Pe de altă parte, în multe țări caracterizate prin puterea excesivă a statului în reglementarea economiei și în implicarea directă în activitatea econo-

mică s-a constatat o incapacitate în a se impune legea impozitelor, în a rezista presiunii grupurilor de interes și în implementarea unor reforme coerente, orientate spre piață. (Evans, 1995; Huff, 1995; Leftwich, 1995). Unele guverne au fost capabile să adopte și să implementeze eficient obiective naționale care nu au favorizat nici un grup particular de interes ci, dimpotrivă au fost în contradictoriu cu interesele unor grupuri de presiune.

Provocarea de a se reforma modalitatea de intervenție a statului este dificilă datorită rarității resurselor financiare care să-i permită guvernului să evite conflictele care pot să apară din utilizarea resurselor publice (Frischtak, 1994). Paradoxul ajutării intervenției statale apare atunci când se constată lipsa capacitatii sale instituționale, administrative, tehnice și politice care să-i permită depășirea eșecului pieței și imperfecțiunilor ei și să-și asume un rol eficient în îndeplinirea sarcinilor pe care și le-a asumat. Eficiența și consecințele strategiilor publice depind de capacitatea instituțională a statului și de cât de bine este pregătit guvernul să reziste presiunii intereselor (Evans, 1995). În această viziune, Banca Mondială, în Raportul din 1997, a sugerat o strategie formată din două părți sau două etape. Primul pas vizează asumarea de către guvern a unui rol adecvat capacitatii sale efective, de care dispune, care presupune axarea pe priorități strategice. Următorul pas, care necesită mai mult timp, constă în a construi capacitatea adițională, adică "revigorarea" sau "înviorarea" instituțiilor formale și elaborarea de strategii pe domenii și pe ansamblu.

În domeniul strategiilor tehnologice, problema critică este găsirea celor mai eficiente modalități de a transforma rapid structurile organizaționale și instituționale fragile, care au un nivel tehnologic redus, în exportatori competitivi de produse *high-tech*. Practic, nu este posibil să se dezvolte capacitatea națională și cele specifice firmelor într-un timp scurt întrucât acesta este un proces evolutiv. Rolul guvernului în promovarea schimbării tehnologice depinde de gradul de flexibilitate și de puterea bazei de capacitați tehnologice existente. Dacă această bază este superficială și se rezumă la operarea cu *know-how* în activități simple, creșterea economică poate să apară doar dacă suntexploatare avantajele pe termen scurt. Atunci când aceste activități devin ne-competitive, creșterea se va încetini (Lall, 1997). În primul caz, o politică tehnologică sistematică s-ar putea rezuma la dezvoltarea capacitațiilor existente și perfecționarea flexibilității lor în scopul creșterii capacitații economiei de a face față schimbării tehnologice în timp.

Noua teorie a creșterii economice are ca majoră contribuție schimbarea concepției despre procesul creșterii economice și strategiile publice. "Considerând că diferențele tehnologice sunt factorul explicativ fundamental al diferențierii standardelor de viață ale națiunilor și că tehnologia este un factor endogen al sistemului producției, această teorie susține necesitatea axării strategiilor și politicilor economice pe modalitățile în care națiunile pot să-și îmbunătățească performanța tehnologică" (Samuelson, Nordhaus, 1998).

Bibliografie

- Amsden, A., 1998, Asia's Next Giant: South Korea and Late Industrialization, New York; Oxford University Press.
- Aoki, M.; Murdock, K.; Okuno-Fujiwara, M., 1997, Beyond the East Asian Miracle: Introducing the Market-Enhancing View, in The Role of Government in East Asian Economic Development. Comparative Institutional Analysis. Oxford, Clarendon Press, p. 1-37.
- Evans, P.B.; Rauch, J.E., 1995, Bureaucratic Structures and Economic Performance in Less Developed Countries (IRIS Working Paper, No 175, University of Maryland, College Park.
- Evenson, R.E.; Westphal, L.E., 1995, Technological Change and Technology strategy, in Handbook of Development Economics, Volume 3A, Amsterdam, Elsevier, p. 2209-2299.
- Frischtak, L.L., 1994, Governance Capacity and Economic Reform in Developing Countries, World Bank Technical Paper, No. 254, Washington, D.C.
- Gripp, J., 1998, Financial Restraint: Towards a New Paradigm, in: The Role of Government in East Asian Economic Development. Comparative Institutional Analysis. Oxford Clarendon Press, p. 163-207.
- Huff, W.G., 1995, The Development State, Government and Singapore's Economic Development since 1960, World Development, no. 23, p. 1421-1438.
- Johnson, C., 1982, MITI and Japanese Miracle: The Growth of Industrial Policy, 1925-1975. Stanford University Press.
- Leftwich, A., 1995, Bringing Politics Back In: Towards a Model of the Development State, Journal of Development Studies, no. 31, p. 400-427.
- Meier, G.M., 1995, Leading Issues in Economic Development (sixth edition), Oxford University Press.
- Olson, M., 1997, Market Augmenting Government, Working Paper, Department of Economics, University of Maryland.
- Pack, H.; Wesphal, L.E., 1986, Industrial Strategy and Technological Change, Journal of Development Economics, no. 22, p. 87-128.
- Sharp, M.; Pavitt, K., 1993, Technology Policy in the 1990s, Old Trends and New Realities, Journal of Common Market Studies, no. 31, p. 129-151.
- Stewart, F., 1977, Technology and Underdevelopment, London and Basingstoke, Macmillan.
- Siglitz, J.E., 1996, Some lesson from the East Asian Miracle, The World Bank Research Observer, no 11, p. 151-177.
- Stiglitz, J.E., 1998, More Instruments and Broader Goals: Moving Toward the Post-Washington Consensus, WIDER Annual Lecture.
- Wade, R., 1990, Governing the Markets: Economic Theory and the Role of Government in East Asian Industrialization, Princeton University Press.